

Justitiedepartementet
Ju2021/02458

Yttrande över betänkandet Snabbare lagföring – ett snabbförfarande i brottmål (SOU 2021:46)

Hovrätten över Skåne och Blekinge tillstyrker ett permanent snabbförfarande i brottmål och har i huvudsak inget att erinra mot de förslag som lämnas i betänkandet. Hovrätten vill dock lämna följande synpunkter.

3.4.6 Beslut om personutredning ska få fattas av förundersökningsledare

I samband med att möjligheten för åklagare att inhämta personutredning infördes 2002 framhöll regeringen att ”En personutredning med anledning av misstanke om brott innebär normalt ett förhållandevis stort intrång i den enskildes integritet”. Regeringen ansåg vidare i likhet med beredningen att polismyndighet inte bör ges behörighet att besluta om personutredningar eftersom ”En sådan ordning skulle kunna medföra en ökad risk för att personutredningar infordras i onödan.” (prop. 2001/02:147 s. 22–23).

Hovrätten konstaterar att polisiära förundersökningsledare enligt förslaget ska göra en juridisk bedömning dels om sannolika skäl för misstanken föreligger eller om den misstänkte erkänt gärningen, dels om inhämtande av yttrande är nödvändigt för att avgöra påföljdsfrågan eller om det annars behövs en särskild utredning om den misstänktes personliga förhållanden eller om åtgärder som kan antas bidra till att han eller hon avhåller sig från fortsatt brottslighet.

Hovrätten anser att risken för onödiga integritetsintrång och ett överutnyttjande av frivårdens resurser talar för att sådana bedömningar även fortsättningsvis bör förbehållas rätten och åklagare. Det bör därför i den fortsatta beredningen övervägas om en bättre ordning är att effektivisera hänskjutandet av frågan från polisiär förundersökningsledare till åklagare.

3.4.10 Handläggningen i hovrätten

I betänkandet anges att snabbförfarandemål ska ges företräde framför mål som inte är brådskande samt att behovet av en skyndsammare handläggning för sådana mål i första hand avser brottmål där prövningstillstånd har beviljats eller inte krävs (s. 148). Hovrätten konstaterar att det för en stor del av de brottmål som ingår i snabbförfarandet kommer krävas prövningstillstånd. Om prövningstillstånd meddelas kommer målen inte sällan kunna avgöras utan huvudförhandling. Hovrätten över Skåne och Blekinge ser utifrån sin verksamhet inget hinder mot att framöver ge snabbförfarandemål företräde framför mål som inte är brådskande.

4.3.2 Förlängning av tidsfristen för förenklad delgivning i brottmål

Hovrätten är som utgångspunkt positiv till en förlängning av tidsfristen för förenklad delgivning i brottmål.

Vid införandet av den generella bestämmelsen om förenklad delgivning av stämning och andra handlingar i brottmål 2010 angav regeringen att ”det (...) endast bör ställas krav på att en brottsmisstänkt person håller sig underrättad i åtalsfrågan under en kortare tid. En sådan begränsning torde även vara nödvändig för att bestämmelsen ska leva upp till de krav på en rättvis rättegång som ställs i artikel 6 i Europakonventionen.” (prop. 2009/10: 237 s. 149). Intresseavvägningen står följaktligen, som utredaren konstaterar, mellan rättsväsendets möjlighet att effektivt delge handlingar i brottmål och den enskildes besvär av att behöva vara tillgänglig för delgivning under en längre tid (s. 220).

Skälen för en förlängning av tidsfristen från tio veckor till ett år är enligt hovrätten inte tillräckligt underbyggda i betänkandet. Det gäller särskilt mot bakgrund av att förslaget till den kraftigt förlängda fristen lagts fram i ett lagstiftningsärende om ett snabbförfarande för brottmål. I den fortsatta beredningen bör därför en mer försiktig förlängning av tidsfristen övervägas.

4.3.2 En ny begränsning av förenklad delgivning i brottmål till att det endast får användas när handläggningen av åtalet inleds

Den språkliga utformningen av bestämmelsen i 33 kap. 6 § RB bör bli föremål för ytterligare överväganden. Den föreslagna utformningen gör bestämmelsen svårläst och otydlig.

I betänkandet anges att begreppet ”när handläggningen av åtalet inleds”, utöver den inledande försändelsen, även omfattar ”efterföljande handlingar som skickas kort efter den inledande försändelsen.” Vidare

anges att ”Tingsrätten har därför möjlighet att använda förenklad delgivning i brottmål i vart fall under den första månaden från den tidpunkt då handläggningen av respektive åtal inleddes.” (s. 228). Enligt hovrätten är begreppet ”när handläggningen av åtalet inleds” ottydligt och riskerar mot bakgrund av hur det förklaras i betänkandet att leda till en oenhetlig tillämpning vid tingsrätternas handläggning.

5.6.2 Formen för ett förhandsgodkännande

I betänkandet anges att ”I den nya ordningen ska det fortfarande vara möjligt att lämna förhandsgodkännandet skriftligen, dvs. på papper med penna. Det ska också vara möjligt att lämna ett förhandsgodkännande elektroniskt med hjälp av en elektronisk underskrift” (s. 293).

Hovrätten har ingen erinran mot att ett förhandsgodkännande, på samma sätt som ett strafföreläggande, ska kunna undertecknas elektroniskt. Regleringen om formen för det elektroniska undertecknandet av ett förhandsgodkännande förs emellertid enligt förslaget in i 48 kap. 9 § RB, som behandlar strafföreläggande, trots att förhandsgodkännande regleras i den efterföljande paragrafen. För att öka tydligheten bör formen för en elektronisk underskrift av ett förhandsgodkännande framgå direkt av bestämmelsen i 48 kap. 10 § RB. Ett alternativ är att införa en ny paragraf efter de aktuella bestämmelserna som reglerar såväl formen för en elektronisk underskrift av ett strafföreläggande som formen för en elektronisk underskrift av ett förhandsgodkännande.

5.6.3 Strafföreläggande med villkorlig dom ska kunna användas i flera fall än i dag

Utredaren föreslår att villkorlig dom eller sådan påföljd i förening med böter ska få föreläggas genom strafföreläggande i fall det är sannolikt i stället för uppenbart att rätten skulle döma till sådan påföljd.

Precis som utredaren konstaterar ska med uppenbarhetskravet ansvarsbedömningen i regel vara okomplicerad och påföljdsvalet ofta helt förutsebart (se bet. 1996/97:JuU4). Det kan enligt hovrätten ifrågasättas om ett sannolikhetskrav gör att påföljdsvalet blir helt förutsebart. Ett sannolikhetskrav riskerar dessutom att praxisutvecklingen avseende villkorlig dom delvis flyttas från domstol till åklagare. Denna fråga bör därför övervägas ytterligare i den fortsatta beredningen.

Detta yttrande har beslutats av hovrättspresidenten Ylva Norling Jönsson, hovrättslagmännen Björn Hansson och Anna Graninger, tf. hovrättslagmannen Bob Nilsson Hjorth samt administrative direktören Joakim Westerlund, efter föredragning av administrative fiskalen Andreas Korths-Aspegren.

Ylva Norling Jönsson

Andreas Korths-Aspegren